

УДК 6.36.15.082

СУЧАСНИЙ СТАН ГЕНЕАЛОГІЧНОЇ СТРУКТУРИ НОВООЛЕКСАНДРІВСЬКОЇ ВАГОВОЗНОЇ ПОРОДИ КОНЕЙ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ЇЇ РОЗВИТКУ

Лютих С. В., к. с.-г. н.
Інститут тваринництва НААН

У статті проаналізовано розвиток генеалогічної структури новоолександрівської вагової породи коней за період з 1995 до 2015 років. Зроблено ретельний аналіз її сучасного стану. Визначені можливості селекційної роботи з існуючими лініями, гілками та окремими продовжувачами структурних одиниць цієї породи.

Ключові слова: новоолександрівська порода, генеалогічна структура, лінія, споріднена група, селекційна ознака.

На початок 2015 року в галузі конярства відбулися значні зміни, які торкнулися всіх основних кінських порід. Відсутність економічних передумов продовжує негативно впливати на розвиток галузі вагової конярства.

Незважаючи на зростаючий попит у робочих конях в Україні, племінні ресурси основного її постачальника – новоолександрівської вагової породи - не збільшилися [1]. Враховуючи, що вітчизняна вагова порода віднесена до порід із обмеженим генофондом [3], метою досліджень стало вивчення сучасного стану її генеалогічної структури, змін з часу апробації та визначення напрямків її подальшого розвитку [1, 2].

Матеріал та методи досліджень. Для виконання досліджень у вищезазначених господарствах були використані матеріали первинного зоотехнічного обліку всіх суб'єктів племінної справи у тваринництві, які ведуть роботу з ваговими. У провідних господарствах проведено експертну оцінку коней відтворювального складу та зоотехнічну оцінку плідників, маток та молодняку за основними селекційними ознаками (походження, типовість, проміри, екстер'єр, роботоздатність, якість потомства). Результати статистично опрацьовані та проаналізовані.

Результати досліджень. Динаміка чисельності жеребців-плідників та маток у розрізі ліній за 18-річний період селекційно-племінної роботи з ваговими в Україні представлена в таблиці.

На початок 1995 року за результатами обстеження кінних заводів та племінних ферм враховано 582 голови відтворювального складу вагових коней, в тому числі 80 жеребців-плідників та 502 матки. Усе поголів'я утримувалося в 42 господарствах.

Унаслідок реорганізації сільськогосподарських підприємств на 01.01. 2001 року кількість суб'єктів племінної справи скоротилася до 28, а загальне поголів'я врахованих вагових до 350 голів, у тому числі 67 жеребців-плідників та 283 матки. При цьому селекційно-племінна робота проводилася майже з усіма прогресуючими лініями, – 935 Кокетливого, 1390 Тантала, 1111 Стиля, 909 Градуса, 200 Капітена, 109 Газона, – за виключенням старої, але цінної лінії 596 Подьонщика, яка на той час «пішла в матки». Племінне ядро породи хоча і скоротилося, але це скорочення на загальний рівень інтенсивності селекційно-племінної роботи на той час значно не вплинуло. У лініях налічувалося від 7 до 19 плідників та від 35 до 44 маток.

Динаміка генеалогічної структури новоолександрівської породи

Лінії, споріднені групи	01.01.1995		01.01.2001		01.01.2015	
	жеребці- плідники, голів	матки, голів	жеребці- плідники, голів	матки, голів	жеребці- плідники, голів	матки, голів
935 Кокетливого	14	93	8	44	5	42
1390 Тантала	8	64	14	37	7	54
1111 Стиля	15	53	9	35	–	–
909 Градуса	7	52	19	37	5	32
546 Подьонщика	5	48	–	31	–	3
200 Капітена	8	73	7	37	–	–
в тому числі						
с.г. 1299 Букваря	–	–	–	–	1	10
с.г. 1244 Прибоя	–	–	–	–	–	8
109 Газона	9	56	10	37	–	–
в тому числі						
с.г. 1093 Силуета	–	–	–	–	–	1
1134 Благородного	–	–	–	–	–	29
0290 Борця	13	54	–	13	1	1
0145 Коварного	1	9	–	12	–	5
Разом:	80	502	67	283	19	184

Ситуація в породі на 01.01. 2015 року змінилася не на краще. Загальна кількість суб'єктів племінної справи скоротилася до 9 (3 кінних заводи та 6 репродукторів), а кількість коней племінного ядра становила 208 голів, у тому числі 19 жеребців-плідників та 190 маток. Чисельність генеалогічних ліній, з якими можна повноцінно вести селекційно-племінну роботу, також скоротилася до трьох: 1390 Тантала (7 плідників і 49 маток), 935 Кокетливого (5 плідників і 33 матки) та 909 Градуса. «Пішли в матки» лінії 169 Газона, 596 Подьонщика, 200 Капітена (представлена лише 1 жеребцем-плідником та 20 матками), а колись розвинута лінія 0290 Борця представлена лише 1 жеребцем та 1 маткою. На жаль, в сучасному відтворювальному складі повністю відсутні представники лінії 1111 Стиля, які колись відрізнялись правильним екстер'єром, добре вираженим типом, робочими якостями та тривалий період роботи з ваговозами мали позитивний вплив на загальну ситуацію в породі.

Найбільшою кількістю плідників представлена **лінія 1390 Тантала**. Сам родоначальник мав феноменальні особисті і племінні властивості. Це був жеребець із яскраво вираженим новоолександрівським типом, гармонійний, мав високу роботоздатність (у випробуваннях на максимальне тягове зусилля вивіз вантаж 22,5 т), абсолютний переможець триборства, чемпіон ВДНГ СРСР 1985 року. За якість потомства в Новоолександрівському кінному заводі отримав найвищу оцінку та став родоначальником найбільш прогресивної лінії – за останні 15 років у племінному складі породи використовувались 5 його синів, 9 онуків, а тепер 7 жеребців, в родоводі яких кличка родоначальника зустрічається в 3-4 рядах предків. В подальшій племінній роботі основним продовжувачем став жеребець 27 Літак, руд., 1984 р.н. Він використовувався також у Новоолександрівському кінному заводі та залишив 87 потомків дуже високої племінної якості. Далі основними продовжувачами лінії стали його сини – жеребці-плідники 5 Вальс, бур., 1993 р.н.

(27 Літак – 2645 Лібретта) в Новоолександрівському та 47 Гольф, руд., 1993 р.н. (27 Літак – 2890 Боброва) в Дібрівському кінних заводах. Від 5 Вальса у відтворувальний склад потрапив 53 Красавчик, гн., 2002 р.н. (мати 57 Капсула), отриманий в результаті кросу ліній 1390 Тантал × 935 Кокетливий із застосуванням інбридингів на родоначальників III – III 1390 Тантала, III – IV 935 Кокетливого та IV – IV 0294 Вельбота. Належить до маточної родини 1147 Кальоної, однієї з найбільш цінних кобил у породі.

Другий перспективний напрям роботи з лінією 1390 Тантала – через його онука та правнука, які продукують у Дібрівському кінному заводі. Перший – 56 Регіон, т.-руд., 2003 р.н. (47 Гольф – 362 Рибачка), отриманий також у результаті кросу ліній 1390 Тантал – 935 Кокетливий, з інбридингом IV – IV, IV на родоначальника 935 Кокетливого та III – III на його кращого сина 1139 Бука. Незважаючи на малий зріст (проміри 147–161–195–22,5), це жеребець виключної краси, типовий, достатньо костистий для свого калібру. Його бальна оцінка 9–9–9–8–4–9. Чотири роки тому був визначений чемпіоном породи, також отримав цей титул на виставці «Агро-2015». Його кар'єра плідника також досить непогана: за 8 років використання був спарований з 38 кобилами в Дібрівському кінзаводі та 12 кобил в ТОВ «Агро-Дібрівка», де від нього вже отриманий приплід племінного призначення.

Другий представник лінії 1390 Тантала в Дібрівському кінному заводі – жеребець-плідник Рябчик, руд., 2007 (48 Кагор – Рябушка, руд., 2001 р.н.) – онук 47 Гольфа, видатного представника лінії, який на жаль, пробув у кінному заводі лише два сезони і залишив невелику кількість потомків.

У племрепродукторі ТОВ «Агродібрівка» третій парувальний сезон використовується один із кращих онуків 47 Гольфа жеребець Король, руд., 2008 (48 Кагор – 372 Рябінка), отриманий в результаті кроса 1390 Тантал – 200 Капітен з інбридингом V, IV– IV на 1390 Тантала і IV–V на 935 Кокетливого. За три роки використання спарований з 28 кобилами, отримано 19 лошат. Жеребчики та кобилки 2011–2012 р.р. народження мають відмінні показники розвитку промірів, а за типовістю не поступаються потомкам 56 Регіона, які були отримані від цих же маток роком раніше.

В СТОВ «Вікторія» Сумської області проходить апробацію ще один онук 47 Гольфа – темно-рудий жеребець Форос, 2006 р.н. від 56 Регіона і 07 Фати, однієї з найкращих кобил Дібрівського кінзаводу, оціненої за якістю потомства. За два роки використання спарований з 12 кобилами. У першій ставці від нього отримано всього 4 лошади, тому оцінка його племінних якостей триває.

У цьому ж племінному репродукторі протягом 11 років використовується ще один продовжувач лінії 1390 Тантала жеребець 52 Клуб, руд., 1995 р.н. (мати Колба, руд., 1987). Батько цього плідника – видатний 29 Лютик, руд., 1987 р. н. 1390 Тантал – 2368 Луговая), який за свою заводську кар'єру продукував у двох господарствах (9 років - у СТОВ «Вікторія» і 9 – у СТОВ «Ланн») і мав дуже великий вплив на розвиток породи: в обох племпідприємствах від нього залишилися у відтворувальному складі як жеребці-плідники, так і досить крупні (5-16 голів) селекційні групи кобил-дочок відмінної якості.

Клуб має походження, притаманне коням новоолександрівської вагוזовної породи, отриманий від кросу 1390 Тантал × 935 Кокетливий із застосуванням помірного та віддалених інбридингів IV–IV на 0294 Вельбота, V–VI на 1316 Лавра, IV–V на 701 Комплекса, V–IV на 0290 Борця. Він середній за калібром і типом жеребець, проміри – 152–162–201–22,5, індекси: 106,6–132,2–14,8. Племінне використання цього плідника було обмеженим: за 13 років плодової діяльності ним

спаровано 53 кобили (2-6 голів за сезон), у ремонтну групу відібрано лише 5 його дочок. В одному з племрепродукторів західного регіону України (ТОВ «Агрофірма ім. Суворова») другий сезон використовується молодий жеребець Корвет, руд., 2009 р. н. від 56 Регіона та 329 Корони, вирощений в Дібрівському кінному заводі. У 2012 році від нього отримана перша ставка лошат (11 голів).

Друга за чисельністю та племінною якістю поголів'я в породі є **лінія 935 Кокетливого**, яка розвивається в трьох напрямках: перший – через 1139 Бука та його сина 37 Тамбура, від якого в Новоолександрівському кінному заводі використовується 51 Карат, руд., 2002 р.н. (м. Калорія, гн., 1995 р.н.)

Карат – продукт кросу 935 Кокетливий × 200 Капітен, аутбредний. Має правильний екстер'єр, суху міцну конституцію, гармонійну будову тіла, відмінно розвинені м'язи. Його проміри: 156–169–203–22,5 см., бали за результатами бонітування: 9–9–9–10–6–8. Недоліком екстер'єру є короткуваті бабки. Племінне використання триває 6 років, спарований з 31 кобилою. За цей період три його дочки, що отримали високу оцінку, відібрані у відтворювальний склад.

Друга гілка лінії 935 Кокетливого розвивається через 11 Кабака, 01 Рок-н-Рола та 02 Фрезера, від якого в Дібрівському кінному заводі отримано два сини – Рафінад і Трафарет. Перший з них, Рафінад, чал., 2007 р. н. (м. 360 Репка) – жеребець із яскраво вираженим типом, середнього калібру, практично без екстер'єрних недоліків. Своїм походженням він поступається іншим плідникам цієї лінії через наявність у родоводі представників російської та радянської ваговозних порід, крім того, в його родоводі наявний інбридинг III– III на 43 Транзита, який не був видатним за основними селекційними ознаками, в тому числі і за якістю потомства.

Проміри Рафінада: 154–165–204–23,5; індекси: 107,1–132,5–15,3. Крім привабливого екстер'єру, добрих показників будови тіла та робочих якостей жеребець став батьком лошат, що були отримані від нього в 2011–2012 роках. Хоча їх кількість була невелика (2011 рік – 3 голови, 2012 – 9 голів) і умови вирощування досить посередні, попередня оцінка цього молодняка за розвитком та промірами набагато перевищує аналогічні показники у лошат цієї ж ставки від інших плідників кінного заводу. Зважаючи на це, використання Рафінада в господарстві має продовжуватись до накопичення у відтворювальному складі групи кобил-дочок для подальшої селекційної роботи на високому рівні.

Із другим сином 02 Фрезера – рудим жеребцем Трафаретом, 2008 р.н. (м. 240 Техніка) ведеться селекційна робота в Дібрівському кінному заводі. Його походження можна вважати класичним для жеребця-плідника новоолександрівської породи. Він інбредний на родоначальника 935 Кокетливого у віддаленому ступені (IV, V – V). Його мати 240 Техніка – найстаріша за віком кобила в маточному складі ваговозного відділення. Крім племінного довголіття цю кобилу виділяють відмінні показники плодючості, якості потомства (за 14 плодкових років від неї отримано 12 лошат високої племінної цінності) та молочності. Враховуючи, що молочність є однією з основних селекційних ознак у породі, то апробація цього жеребця цілком виправдана.

Трафарет середній за промірами (150–163–195–22,0) та калібром жеребець. Індекси його будови тіла склали 108,7–130,0–14,7, що є досить непоганими показниками. За три сезони ним спаровано 17 кобил, але кількість отриманих лошат невелика (2012 рік – 3 голови, 2013 – 4 голови.).

Третя гілка, через яку розвивається лінія 935 Кокетливого – 36 Пакет– 45 Тропик – 42 Тольятті. Один із синів 42 Тольятті вороний Капітан, 2003 р.н. (мати 332 Кубань) використовується в СТОВ «Ланн». Походження цього жеребця – по-

вністю «новоолександрівське», інбредований на родоначальника лінії в помірно-му ступені (V, IV–IV). За типом і екстер'єром оцінений дуже високо (9, 10 балів), має проміри: 157–168–202–23,5; індекси: 107,0–128,6–15,0, що є відмінними показниками і надає змогу широкого застосування цього плідника, як у компенсаторних (за типом, екстер'єром і калібром) підборах, так і підборах типу «краще з кращим». Оцінка за роботоздатність - 4 бали (використовується на господарських роботах), але відрізняється добрим норовом, енергійним темпераментом та досить високими руховими якостями. У кінному заводі використовується з 2009 року, за 5 сезонів з ним спаровано 64 кобили, отримано 29 лошат. Якість лошат, які досягли віку бонітування, невисока – із 14 голів 8 пробонітовані класом еліта, а 6 – I класом. Це пояснюється частково не сприятливими умовами вирощування молодняку в господарстві на той період. Через це його оцінка за якістю лошат триває.

Другий син 42 Тольятті – 68 Катер, гн., 2006 р. н., отриманий в результаті кросу 935 Кокетливий – 1390 Тантал, інбредований на родоначальників 935 Кокетливого – IV – IV і 1111 Стиля – IV – V, V.

Жеребець-плідник 68 Катер середнього зросту і калібру жеребець, його проміри: 151–165–200–22,5; індекси: 109,3–132,5–14,9. За екстер'єр, тип і проміри має середні оцінки (8–9–8), використовується на господарських роботах (робоча продуктивність – 4 бали). За якістю потомства поки що не оцінений, хоча у відтворенні використовується вже 5-й сезон (отримана невелика кількість лошат).

Лінія 909 Градуса посідає третє місце в породі за чисельністю (5 жеребців та 33 матки) та якістю поголів'я. Лінія має три гілки. Перша і найбільш прогресивна в минулому – через 1242 Пакета і його синів Репертуара та Реверанса, що були тривалий час плідниками в провідному Новоолександрівському кінному заводі і залишили велику кількість ремонтних жеребців і кобил, частка з яких залишилася в господарстві, а решта була реалізована в племінні репродуктори України. В Новоолександрівському кінному заводі залишився лише один син Репертуара – 35 Сантиметр, від якого в 2008 році отриманий рудий жеребець Лоскут (мати 133 Лоліта). Лоскут отриманий в результаті кросу 909 Градус – 596 Подьонщик, має інбридинг III–III на видатного 1139 Бука, але особливої уваги заслуговує материнський бік родоводу. Мати Лоскута – 133 Лоліта походить із кращої в породі родини 1902 Лави та є дочкою однієї з найкращих кобил у породі – рекордистки 138 Любимиці (за робочими якостями) і матері двох жеребців-плідників (Лесхоз і Лінкольн) та трьох кобил, які в подальшому потрапили у відтворювальний склад (127 Ліственніца, 112 Лесная, 133 Лоліта).

Проміри Лоскута: 155–167–213–22,5; індекси будови тіла: 107,7–137,4–14,5. Він дуже породний, правильного екстер'єру і гармонійного складу, сухої міцної конституції, дуже добронравний з високими робочими якостями, перебуває в тренінгу та використовується на господарських роботах. Недоліком екстер'єру є звислий круп та короткуваті бабки передніх кінцівок. У кінному заводі проходить апробацію, задіяний другий парувальний сезон: з ним спаровано 5 кобил у 2012 році та 8 кобил у 2013.

Друга гілка лінії 909 Градуса розвивається через 451 Горизонта – 1300 Винограда. У відтворювальному складі породи використовуються представники лінії Тамерлан, Ринок і його син Карат II. Рудий жеребець Тамерлан, 2008 р.н., отриманий від 1634 Ловкача і 400 Тревоги у ФГ «Голд Сад» методом внутрішньолінійного розведення із застосуванням віддаленого інбридингу на родоначальників ліній - 909 Градуса IV–IV та 0145 Коварного V–V. Батьківський бік родоводу цього плідника російського походження - його батько був вирощений у ваговозному відділенні Хреновського кінного заводу (Росія), а мати – правнучка родона-

чальниці невеликої, але цінної родини російської ваговозної породи - 0981 Талантливої.

Тамерлан – дуже красивий могутній жеребець із відмінними показниками промірів: 156–174–208–24,0; правильним екстер'єром, міцною конституцією та добрим норомом. Три парувальних сезони (2010, 2011 та 2013 р.р.) використовувався в ФГ «Голд Сад» і один сезон – в Дібрівському кінному заводі, де від нього отримана ставка добре розвинених типових для породи лошат (13 голів).

В ТОВ «Русь» використовується ще один представник цієї гілки гнідий жеребець Ринок, 1996 р.н., народжений в кінному заводі «Павлівське» від батьків російської ваговозної породи. Він аутбредний. Що стосується зовнішніх ознак, то за ними він не поступається кращим представникам своєї лінії. Має відмінні проміри: 156–167–211–23,5 і високу бальну оцінку типу (9), екстер'єру (9). З 2005 року продукував у кінному заводі «СТОВ «Ланн», де за 4 парувальних сезони від нього отримано 54 лошасти, а сам він набув звання «надійного поліпшувача». Для подальшого племінного використання був реалізований в ТОВ «Русь», де використовується до цього часу.

Із ремонтної групи жеребчиків СТОВ «Ланн» кінним заводом ЗАТ НВП «Райз Максимко» був придбаний кращий з його синів рудий жеребець Карат, 2008 р.н. (мати 330 Космега, дочка 47 Гольфа).

На сьогодні Карат є одним із еталонних жеребців у породі завдяки своїм яскравим фенотиповим особливостям. Цей плідник має невелику пропорційну голову, красиву довгу шию з виразним гребенем, довгий тулуб, широку та глибоку грудну клітку, середньої довжини круп, добре розвинені м'язи, правильної постави сухі кінцівки. Його проміри: 156–168–210–23,0; індекси будови тіла: 107,7–125,0–14,7; а бальна оцінка статей екстер'єру і конституції – 9 та 9. У відтворенні використовується другий сезон, із ним спаровано 15 кобил.

Походження представника третьої гілки лінії 909 Градуса жеребця Лістик, руд., 2003 р.н. повністю російське, але у 4-5 рядах його родовід насичений кличками видатних представників новоолександрівської породи: 0290 Борця, 2249 Троянди, 1140 Кабалки, а мати плідника - Ліра, руд., 1992 р.н. інбредована на 935 Кокетливого в помірному ступені III – IV. Це пояснюється тим, що ваговозне відділення кінного заводу, де був вирощений Лістик, було в свій час укомплектовано ремонтним молодняком та основними матками Новоолександрівського кінного заводу. Лістик – крупний, породний, костистий жеребець правильного екстер'єру, міцної конституції. Показники промірів: 158–170–214–24,0; індекси: 107,6–165,4–15,2. Недоліки: сирість суглобів передніх і задніх кінцівок. У кінному заводі використовується з 2008 року, за 6 сезонів спарував 80 кобил, отримано 44 лошасти, із них у ремонтну групу відібрані 2 жеребчики та 9 кобилок високої племінної якості.

Четвертий плідник кінного заводу «СТОВ «Ланн» – жеребець Колер, руд., 2005 р. н., також має «російське» походження. Він є на сьогодні єдиним продовжувачем колись цінної вітчизняної лінії **0290 Борця**, яка, на жаль, в Україні «пішла в матки» (таблиця 12). На час апробації в племінному ядрі породи було 13 плідників та 54 матки цієї лінії, в 2001 році – лише 13 маток, а на початок 2013 року – 1 жеребець і 1 кобила.

Аналіз походження Колера свідчить про наявність у 3-4 рядах родоводу кличок видатних представників породи: його батько Лорд, руд., 1987 р. н., інбредований на 935 Кокетливого (IV – IV), а він сам – на родоначальника 0290 Борця (IV – V).

Крім походження варті уваги фенотипові особливості жеребця. Незважаючи на середній зріст (проміри 154–174–208–23,5), має відмінне співвідношення промірних показників (індекс формату – 113,0 %, масивності – 135,1 %, костистості – 15,3 %). Оцінки всіх груп статей досить високі – 9 балів, конституція міцна, добре розвинена мускулатура. Крім цього, жеребець вирізняється добрим характером, що спадкується лошатами, які від нього отримані. За 5 сезонів (2009 – 2013 р.н.) з Колером спаровано 83 кобили, отримано 47 лошат, що є поки найкращим показником плодючості серед заводських жеребців. Мета його використання – відновлення селекційної роботи за лінією Борця. У кінному заводі має бути сформована крупна селекційна група кобил-дочок Колера, а декілька ремонтних жеребчиків реалізовані в провідні племінні заводи та репродуктори для відтворення.

Стара лінія **200 Капітена**, що колись була однією з самих багато чисельних (у 1995 році – 8 плідників та 73 матки, у 2001 – 7 плідників та 37 маток), поступово трансформувалася у дві споріднені групи: **1244 Прибоя**, яка в сучасному племінному складі породи представлена лише 10 кобилами та **1299 Букваря**, в якій 1 плідник і 10 маток.

Єдиний представник цієї спорідненої групи – 54 Набор, рудий, 1997 р.н. від 2 Бабіта 7 та 146 Неги.

Як у більшості жеребців-плідників селекційного ядра, в родоводі 54 Набор три рази зустрічаються клички родоначальників та продовжувачів ліній: 1111 Стиля, 935 Кокетливого, 0294 Вельбота. Але сам він аутбредний. Що стосується промірів, то вони середні: 153–165–210–21,0. Оцінка типовості та екстер'єру склала 9 балів. Робоча продуктивність оцінена в 4 бали – він запрягається та виконує транспортні роботи.

Племінне використання 54 Набор в СТОВ «Вікторія» було обмеженим – за 10 років ним було спаровано всього 57 кобил і отримано 22 лошати, тобто в сезон у середньому він підбирався до 5-7 маток, що унеможлиблює підвищення рівня селекційної роботи та знижує об'єктивність та достовірність оцінки плідника за якістю потомства.

Таким чином, на сучасний період лише в трьох генеалогічних лініях є достатня кількість жеребців для продовження нормальної селекційно-племінної роботи, а з рештою (5 ліній) робота може бути відновлена тільки шляхом подальшої трансформації існуючих споріднених груп у нові самостійні структурні одиниці породи.

На початок 2015 року в селекційному ядрі породи є матки 8 ліній, з яких тільки три залишилися повноцінними генеалогічними одиницями (лінія 1390 Тантала, 935 Кокетливого, 909 Градуса). Колись цінні та багато чисельні лінії 109 Газона та 200 Капітена представлені 30 і 18 матками. Лінії 0145 Коварного та 596 Подьонщика – 5 і 3 матками і відновлення роботи з ними практично неможливо. Маток лінії 200 Капітена всього 18 голів, але в племгосподарствах продукують основний та ремонтні жеребці цієї лінії, тому прогноз з подальшої селекційної роботи з цією структурною одиницею може бути оптимістичним. Щодо лінії 0290 Борця, то у відтворювальному складі Дібрівського кінного заводу її представляє всього одна матка, але в СТОВ «Ланн» завдяки інтенсивному використанню плідника цієї лінії, вже накопичені з трьох ставок групи ремонтних кобилок, які частково відбираються до основного складу, а решта буде реалізована в інші господарства, де з ними буде продовжена племінна робота.

Маток лінії **1390 Тантала** в породі 54 голови. Це дочки 13 жеребців-плідників. Найбільш чисельна – група дочок видатного 29 Лютика (19 голів), че-

мпіона породи, сина родоначальника лінії та видатної кобили (2368) Лугової, дочки родоначальниці одного з найкращих маточних родин у породі (1902) Лави. Ця селекційна група складається з 14 маток відтворювального складу кінного заводу «СТОВ «Ланн» та з 5 маток племрепродуктору «СТОВ «Вікторія». За нашими даними кобили другої підгрупи перевищують своїх сестер з першої за всіма промірами, більшість із них – це кобили із відмінними селекційними показниками, пробонітовані класом еліта. Друга за чисельністю група – дочки плідника 53 Красавчика, який два роки тому був виведений із відтворювального складу ТОВ «АФ ім. Суворова» і залишив 8 голів досить посередніх кобил як за промірами, так і за рештою показників.

Дочок 52 Клуба – 5 голів, із яких 4 – у СТОВ «Вікторія». Це посередні матки за промірами, екстер'єром, але з відмінним походженням та непоганими результатами оцінки за якістю лошат. Ще одна дочка 52 Клуба, яка утримується в СТОВ «Ланн» – кобила Лукава, руд., 2005 р.н. є однією з еталонних кобил у породі (бали за бонітуванням: 9–10–10–4–8).

Решта кобил-дочок представлені або невеликими групами (4 – 2 голови), або одиничними кобилами. Кращими з них є дочки 47 Гольфа (7 голів), 53 Красавчика, 48 Кагора та Легендарного - по 1 голові.

Найбільш чисельною є група дочок жеребця-плідника Наката (ТОВ «Агродібрівка» – 7 голів. Ці кобили є кращими також і по більшості селекційних ознак – промірах, типовості, екстер'єру, робочій продуктивності. Дочки Фурора та Міндаля (5 і 4 голови), що належать ТОВ «АФ ім. Суворова» – дрібні біднокостні кобили, найгірші в лінії за цими показниками. Доброю типовістю, масивністю, костистістю та екстер'єром відрізняються кобили – дочки 01 Рок-н-Рола (в Дібрівському кінзаводі) 42 Тольятті (в СТОВ «Ланн»), 1 Аспекта і 51 Карата (в Новоолександрівському кінзаводі). Звертають на себе увагу 4 ремонтні кобили-дочки 64 Тополя з хоча і недостатнім форматом (104,5), але відмінні за екстер'єром та конституцією.

Лінія 909 Градуса – третя за чисельністю маток у породі і налічує 31 кобилу. Найбільші (по 6 голів) групи дочок Ринка (СТОВ «Ланн») та Ловкача (ФГ «Голд Сад») після їх тривалого використання в вищезазначених господарствах. Найбільшою крупністю і масивністю виділяються дочки Нальота (3 гол.), Кустарника (3 гол.). Настоя (2 гол.) і Сантиметра (1 гол.).

Лінія 200 Капітена з часом трансформувалася в дві споріднені групи – (1299) Букваря та (1244) Прибоя. Перша налічує 10 голів: 8 дочок 2 Баббіта та 2 – 54 Набора, друга – 8 голів: 7 дочок 4 Баланса і 1 – 63 Тібета. У цілому це некрупні матки з середніми показниками селекційних ознак, але пробонітованих класом еліта.

Лінія 102 Газона, яка колись теж була дуже чисельною та розповсюдженою, на сьогодні «пішла в матки» і представлена в основному дочками плідників із спорідненої групи 1134 Благородного. Маток **лінії 0145 Коварного** у селекційному ядрі 5 голів. Це дочки жеребця Лаура (з російським походженням) із відмінними промірами, добрим екстер'єром, міцною конституцією та середніми показниками плодючості.

Висновки:

1. У подальшій роботі з кіньми новоолександрівської ваговозної породи продовжити використання основного методу селекції – чистопорідного розведення за лініями, що передбачено інструкцією з бонітування та програмою селекції з кіньми цієї породи.

2. Удосконалення генеалогічної структури новоолександрівської ваговної породи необхідно здійснювати шляхом продовження роботи з основними генеалогічними лініями 1390 Тантала, 935 Кокетливого, 909 Градуса. Відновити селекційну роботу з лінією 0290 Борця шляхом накопичення в двох кінних заводах достатньо чисельних груп маток, отримання та інтенсивного використання кращих ремонтних жеребчиків цієї лінії.

3. При наявності сприятливих умов для розвитку галузі трансформувати найбільш чисельні та цінні гілки існуючих ліній в самостійні структурні одиниці та довести їх кількість до 6-7 повноцінних генеалогічних ліній.

Бібліографічний список

1. Програма селекційно-племінної роботи з новоолександрівською породою коней на період до 2010 року / Д. А. Волков, О. О. Новіков, С. В. Лютих. – Інститут тваринництва УААН. – Х., 2001. – 80 с.

2. Програма селекційно-племінної роботи з новоолександрівською породою коней на період до 2020 року / Д. А. Волков, С. В. Лютих. – Інститут тваринництва НААН. – Х., 2014 – 68 с.

3. Гладій М. В., Бондаренко О. В., Вишневський Л. В., Ільницька Т. Є. Деякі аспекти збереження генофонду вітчизняних порід коней України // НТБ № 111 ІТ НААН. – Х., 2014. – С. 69–78.

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ГЕНЕАЛОГИЧЕСКОЙ СТРУКТУРЫ НОВОАЛЕКСАНДРОВСКОЙ ТЯЖЕЛОВОЗНОЙ ПОРОДЫ ЛОШАДЕЙ И ПЕРСПЕКТИВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ЕЕ РАЗВИТИЯ

Лютых С. В., Институт животноводства НААН

В статье проанализировано развитие генеалогической структуры новоолександровской тяжеловозной породы лошадей за период с 1995 по 2015 годы. Сделан тщательный анализ ее современного состояния. Определены возможности селекционной работы с существующими линиями, ветвями и отдельными продолжателями структурных единиц породы.

Ключевые слова: новоолександровская порода, генеалогическая структура, линия, родственная группа, селекционный признак.

MODERN STATE OF GENEALOGICAL STRUCTURE OF NOVOALEKSANDROVSKY HEAVY BREED OF HORSE AND PERSPECTIVE DIRECTIONS OF ITS DEVELOPMENT

S. Lutih, Institute of animal science, NAAS

The article analyses the development of genealogical structure of novoaleksandrovsky heavy breed of horse for period from 1995 to 2015. The careful analysis of its modern state is done. Possibilities of selection work are certain with existent lines, branches and separate continuers of morphemes of breed.

Keywords: Novoaleksandrovsky breed, genealogical structure, line, family group, plant-breeding sign.